

דו"ח היפגעות ילדים ובני נוער בתאונות דרכים בחופש הגדול

יולי 2021

פתח דבר

חודשי הקיץ והחופש הגדול הם תקופת זמן שבה הילדים ובני נוער אינם נמצאים במסגרת חינוכית קבועה אשר מגוננת עליהם מפני הסכנות שבכביש. תחושת החופש הארוך, המודעות הנמוכה לבטיחות בדרכים, היעדר השגחה הורית מספקת, היעדר תשתיות ממתנות תנועה במרחב העירוני והנסיעות המשפחתיות הארוכות לחופשה, מגבירים את הסיכון של ילדים ובני נוער להיפגע בתאונות דרכים.

מסגרת הזמן המוגדת והברורה הזאת מחייבת היערכות מבעוד מועד מצד כל הגורמים העוסקים בבטיחות בדרכים. כדי לצמצם את היפגעות הילדים ובני הנוער בתאונות דרכים בחודשי הקיץ והחופש הגדול, יש לשלב זרועות בפעילות משותפת של משרדי הממשלה השונים והרשויות המקומיות. ריכוז מאמץ מצד כלל הגורמים, יכול לצמצם באופן משמעותי את היפגעותם הגבוהה של הילדים ובני הנוער, בתאונות דרכים במהלך חודשי הקיץ.

דו"ח זה, הסוקר את המגמות והנתונים של היפגעות הילדים ובני הנוער בחודשי הקיץ בעשור האחרון, מוגש לעיוןך ככלי בו תוכלי לעשות שימוש לקידום בטיחות ילדינו ולמיקוד הפעולות הנדרשות לשם כך.

הדו"ח מאגד את הגורמים המרכזיים להיפגעותם של ילדים ובני הנוער בתאונות דרכים כמו גם, מאפייני ההיפגעות הייחודיים לאוכלוסיות פגיעות אלו מתוך רצון להאיר על נקודות התורפה והליקויים הדורשים תיקון והתייחסות, כל זאת מתוך רצון וכוונה להציל חיים.

בברכה,
אהז קיטה
מנכ"ל עמותת אור ירוק

כללי

ילדים ובני נוער נמצאים בקבוצת סיכון להיפגע בתאונות דרכים. בחודשי הקיץ והחופש הגדול, בהיעדר מסגרת תומכת ומגוננת, מספרם של הילדים ובני הנוער הנפגעים והנהרגים בתאונות דרכים הוא הגבוה מבין כל חודשי השנה.

מטרה

מטרת הדו"ח היא להציג את מגמות ההיפגעות של ילדים ובני נוער בישראל בחודשי הקיץ והחופש הגדול, בשנה החולפת ולאורך העשור האחרון. מטרתו להאיר ולחשוף את זירות ההיפגעות של הילדים ובני הנוער בחודשי הקיץ.

הדו"ח ממקד את תשומת הלב של מקבלי ההחלטות לתקופת זמן קריטית זו, מתוך הבנה כי פעולות של חיזוק החינוך וההסברה, שיפור התשתיות והגברת הנוכחות המשטרתית בכבישים, הם כלים הכרחיים ונדרשים לצמצום מספרם הגבוה של הילדים ובני הנוער, הנפגעים בתאונות דרכים בחופש הגדול.

שיטה

דו"ח זה סוקר את היפגעותם של ילדים ובני נוער (0-19) בתאונות דרכים בחודשי הקיץ והחופש הגדול (יוני, יולי ואוגוסט). הדו"ח מתבסס על נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומכון גרטנר.

היפגעות ילדים ובני נוער בתאונות דרכים בחופש הגדול

17 ילדים ובני נוער נהרגים

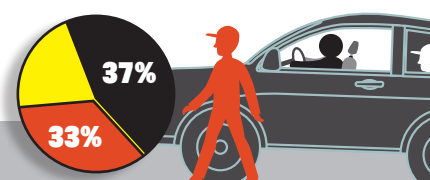
בממוצע - יותר מהרוג אחד בכל שבוע

2x

הילדים ובני הנוער
בחברה הערבית
נהרגים בשיעור כפול
מחלקם באוכלוסייה

הרוב נהרגים
כנוסעים ברכב (37%)
וכהולכי רגל (33%)

16
נפגעים
בכל יום בממוצע

שעות אחר הצהריים
הן השעות המסוכנות

ימי חמישי
המסוכנים ביותר

אוגוסט	יולי	יוני
--------	------	------

5,231 ילדים
ובני נוער נפגעים
בממוצע בכל חודש
אוגוסט - הכי הרבה
מכל חודשי השנה

מעל **1,000** ילדים
ובני נוער אושפזו בשנים
האחרונות לאחר תאונת אופניים
וקורקינטים חשמליים

רוב הילדים ובני
הנוער נפגעים
בתחום העירוני

ממצאים עיקריים

- 17 ילדים ובני נוער (0-19) נהרגים בתאונות דרכים בחודשי הקיץ והחופש הגדול (יוני עד אוגוסט) בממוצע – יותר מהרוג אחד בכל שבוע בממוצע.
- 16 ילדים ובני נוער נפגעים בכל יום בממוצע בתאונות דרכים בחודשי הקיץ והחופש הגדול.
- רוב הילדים ובני הנוער נהרגים כנוסעים ברכב (37%) וכהולכי רגל (33%).
- הילדים ובני הנוער בחברה הערבית נהרגים בשיעור כפול מחלקם באוכלוסייה.
- 5,231 ילדים ובני נוער נפגעים בממוצע בכל חודש אוגוסט – הכי הרבה מכל חודשי השנה.
- ימי חמישי - המסוכנים ביותר.
- שעות אחר הצהריים הן השעות המסוכנות.
- רוב הילדים ובני הנוער נפגעים בתחום העירוני.
- מעל 1,000 ילדים ובני נוער אושפזו בשנים האחרונות לאחר תאונת אופניים או קורקינטים חשמליים (שנה מלאה).

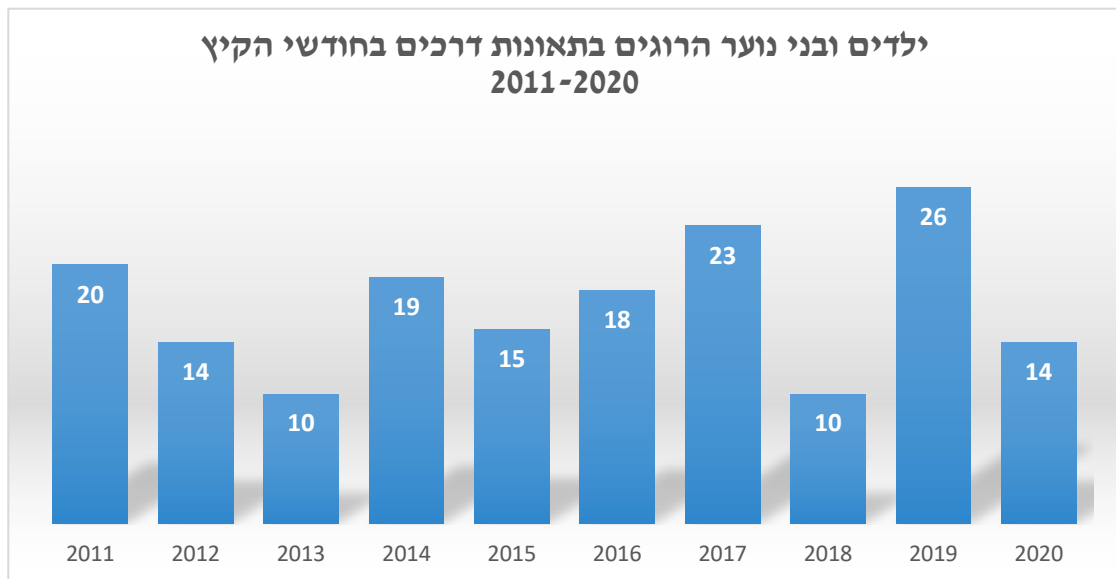
הממצאים בהרחבה

הרוג בכל שבוע

14 ילדים ובני נוער (0-19) נהרגו בתאונות דרכים בחודשי הקיץ והחופש הגדול (יוני, יולי ואוגוסט) בשנת 2020. לאחר ששנת 2019 הייתה הקטלנית והאדומה ביותר בעשור האחרון, נרשמה ירידה של 46% בשיעור הילדים ובני הנוער ההרוגים בשנת 2020 בחודשי הקיץ. חשוב לזכור כי שנת 2020 הייתה שנה יוצאת דופן בשל וירוס הקורונה אשר כללה סגרים ארוכים, צמצום פעילויות משותפות, היעדר פעילות של מקומות בילוי והימצאות ארוכה בסביבת הבית.

למרות האמור לעיל, בהשוואה לשנים אחרות בעשור האחרון, חודשי הקיץ בשנת 2020 לא היו חריגים במספר ההרוגים הנמוך ואף מספר ההרוגים היה גבוה משנים אחרות במהלך העשור האחרון (ראה טבלה).

169 ילדים ובני נוער (0-19) נהרגו במהלך שלושת חודשי הקיץ (יוני, יולי ואוגוסט) והחופש הגדול בעשור האחרון, 17 בכל שנה בממוצע, יותר מאחד בכל שבוע.

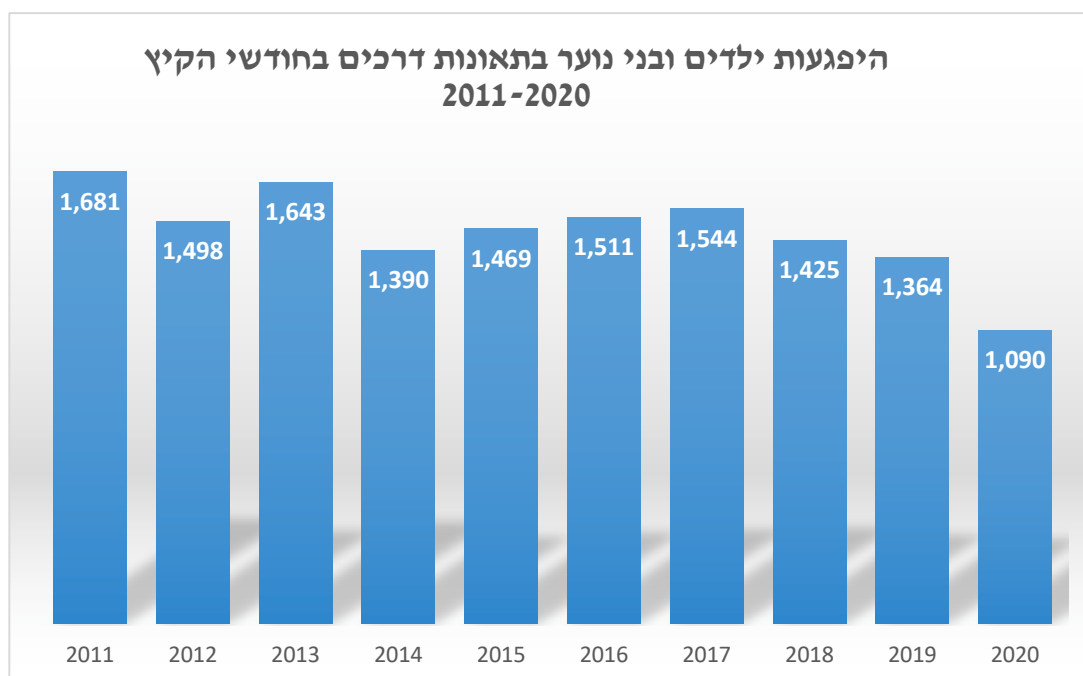

• מקור: למ"ס

16 נפגעים בכל יום

1,090 ילדים ובני נוער נפגעו בתאונות דרכים במהלך חודשי הקיץ והחופש הגדול בשנת 2020 לעומת 1,425 ילדים ובני נוער שנפגעו בתאונות דרכים בחודשי הקיץ והחופש הגדול בשנת 2019 – ירידה של 20%. ניתן להעריך כי ההגבלות בשל וירוס הקורונה השפיעו באופן ישיר על אופן התנהלותם של ילדים ובני נוער, כמו גם הימצאותם במרחב העירוני.

14,615 ילדים ובני נוער נפגעו בעשור האחרון בתאונות דרכים בחודשי הקיץ והחופש הגדול, 1,461 בממוצע בכל חופש גדול, 16 ילדים ובני נוער בממוצע בכל יום.

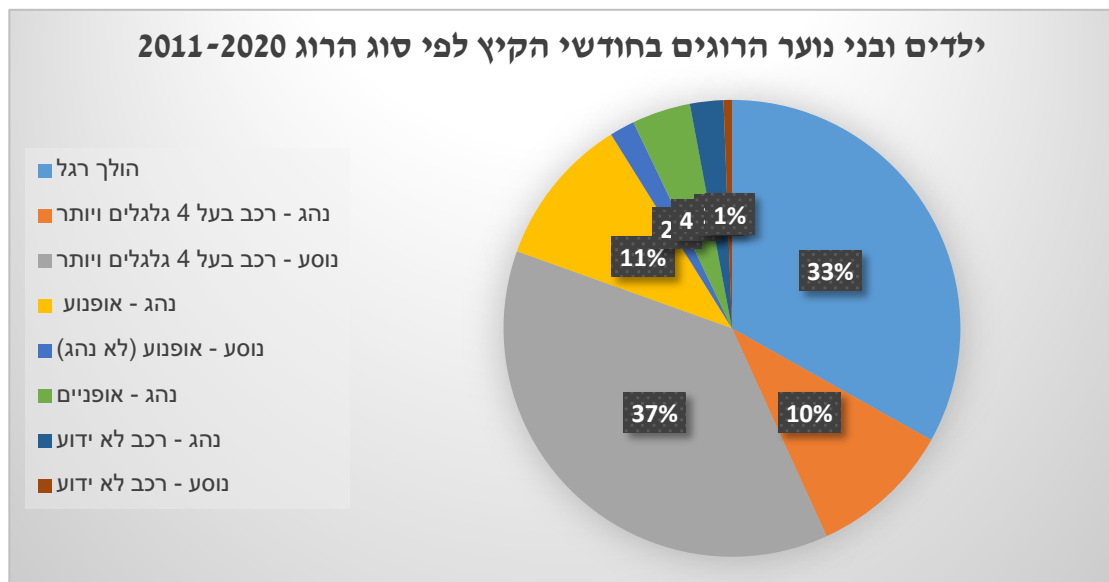

• מקור: למ"ס

נקודות התורפה: נוסעים ברכב או הולכים ברגל

37% מהילדים ובני הנוער שנהרגו בתאונות דרכים בחודשי הקיץ והחופש הגדול בעשור האחרון נהרגו כאשר נסעו ברכב פרטי (63 הרוגים). 33% מהילדים ובני הנוער שנהרגו בחודשי הקיץ והחופש הגדול נהרגו כאשר הלכו ברגל (56 הרוגים). 21% מהילדים ובני הנוער שנהרגו בחודשי הקיץ והחופש הגדול נהרגו כאשר נהגו באופנוע או קטנוע (18 הרוגים) ונהגו בכלי רכב פרטיים (17 הרוגים).

כאשר בוחנים את חלקם הגבוה של הולכי הרגל ההרוגים מכלל ההרוגים ניתן להעריך כי היעדר מסגרת מגוננת והימצאות ארוכה יחסית בגנים ובפארקים הציבוריים, מגבירה את הסיכון להיפגעות בתאונות דרכים בזמן חציית כביש.

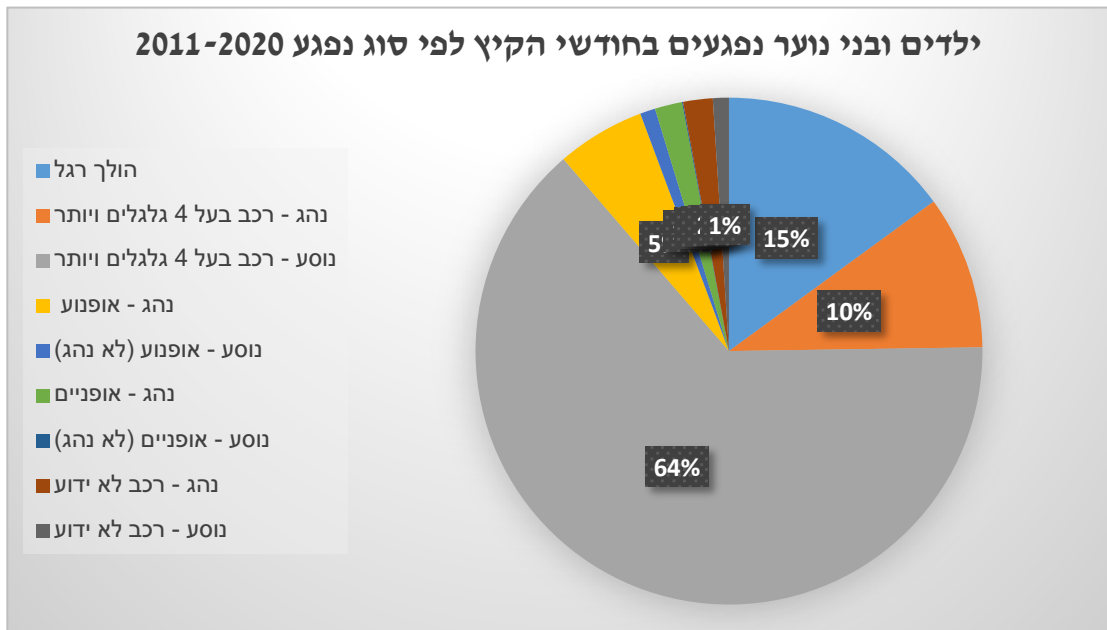

• מקור: למ"ס

נפגעים: הרוב כנוסעים ברכב הפרטי

64% מהילדים ובני הנוער שנפגעו בתאונות דרכים בחודשי הקיץ והחופש הגדול בעשור האחרון נפגעו כאשר נסעו ברכב הפרטי (9,341 נפגעים). 15% מהילדים ובני הנוער נפגעו כאשר הלכו ברגל (2,186).

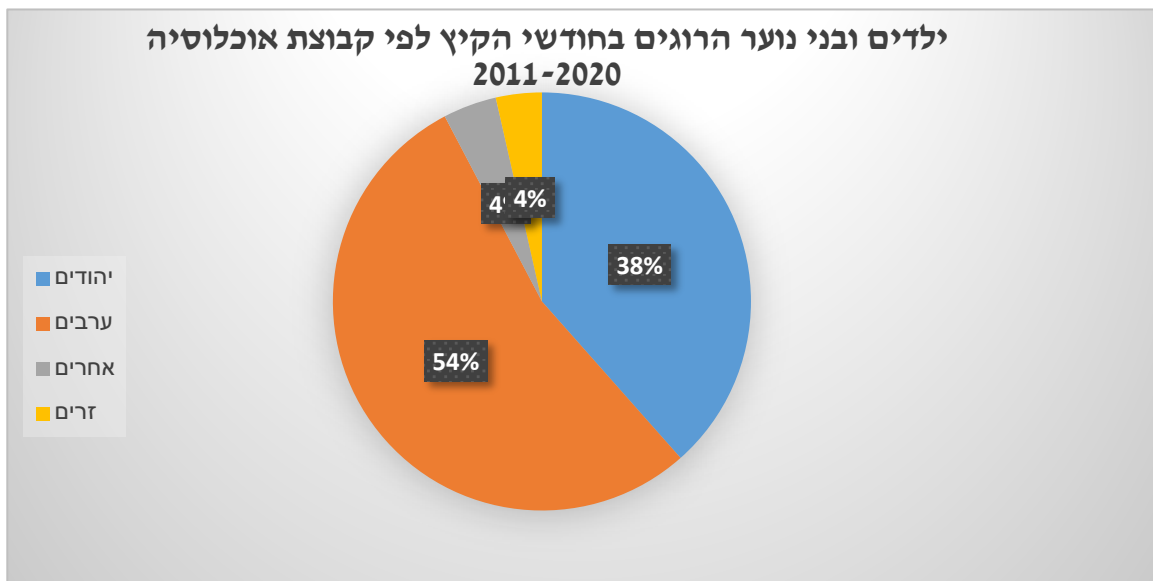
15% מהילדים ובני הנוער שנפגעו בתאונות דרכים בחופש הגדול בעשור האחרון נפגעו כאשר נהגו (נהגים צעירים) ברכב פרטי (1,433 נפגעים) ובאופנוע וקטנוע (824 נפגעים).

• מקור: למ"ס

חברה ערבית – פי שנים הרוגים מחלקם באוכלוסייה

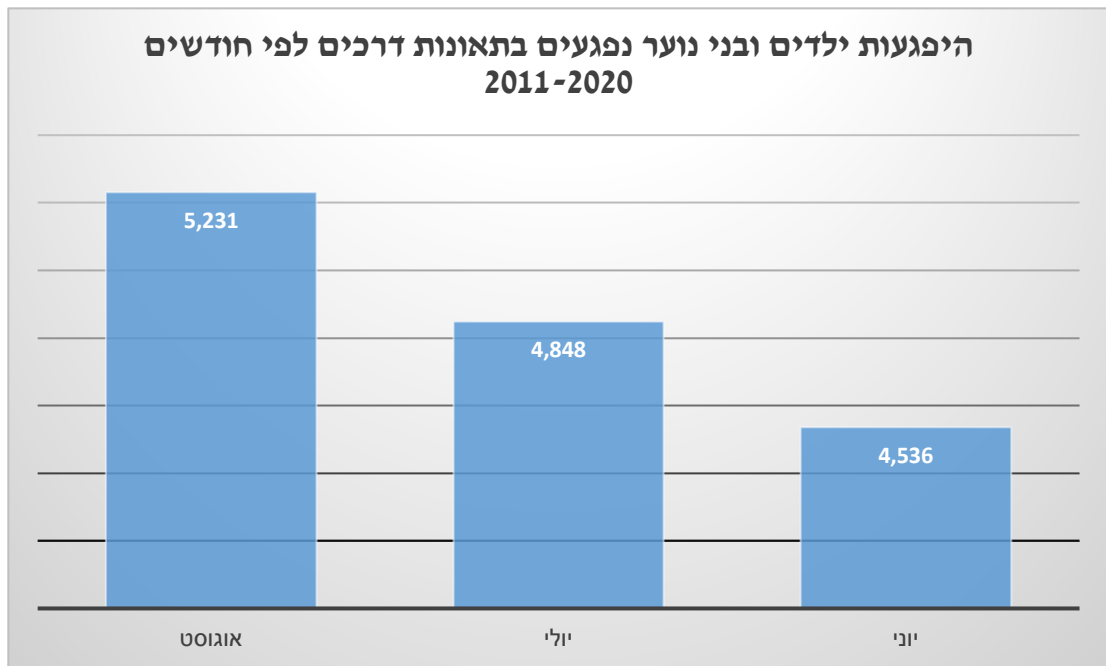
בעיית תאונות הדרכים בחברה הערבית באה לידי ביטוי בעיקר בקרב אוכלוסיית הילדים ובני הנוער בחודשי הקיץ והחופש הגדול. 91 ילדים ובני נוער מהחברה הערבית נהרגו בעשור האחרון בתאונות דרכים בחודשי הקיץ והחופש הגדול. למרות שחלקם של הילדים ובני הנוער מהחברה הערבית נאמד ב-25% מכלל הילדים בחברה הישראלית, הם נהרגים בשיעור של 54%, פי שניים ויותר מחלקם באוכלוסייה. 65 ילדים ובני נוער מהחברה היהודית נהרגו בעשור האחרון בחודשי הקיץ והחופש הגדול, המהווים 38% מכלל הילדים ובני הנוער ההרוגים בחודשי הקיץ.

• מקור: למ"ס

אוגוסט האדום – הכי הרבה נפגעים

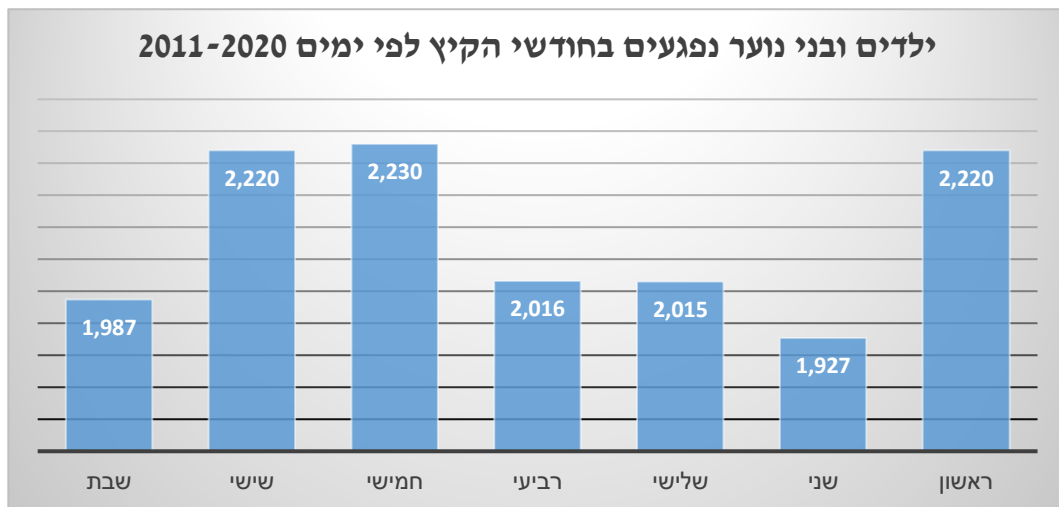
5,231 ילדים ובני נוער נפגעו בתאונות דרכים בחודש אוגוסט בעשור האחרון, יותר מאשר בכל חודש אחר בתקופת הקיץ והחופש הגדול וכמו כן, גם בהשוואה לכל חודש אחר במהלך השנה. חודש אוגוסט הוא חודש החופשה השנתי, אין מסגרות מגוננות עבור הילדים ומשפחות רבות מבלות בחופשות ובנסיעות רבות וארוכות, חלקם בכבישים לא מוכרים. בחודש אוגוסט, ילדים רבים מסתובבים חסרי מעש באזורי הבית בהיעדר קייטנות, וכך חשופים לסכנת היפגעות גבוהה יותר מאשר בכל חודש אחר במהלך השנה.

• מקור: למ"ס

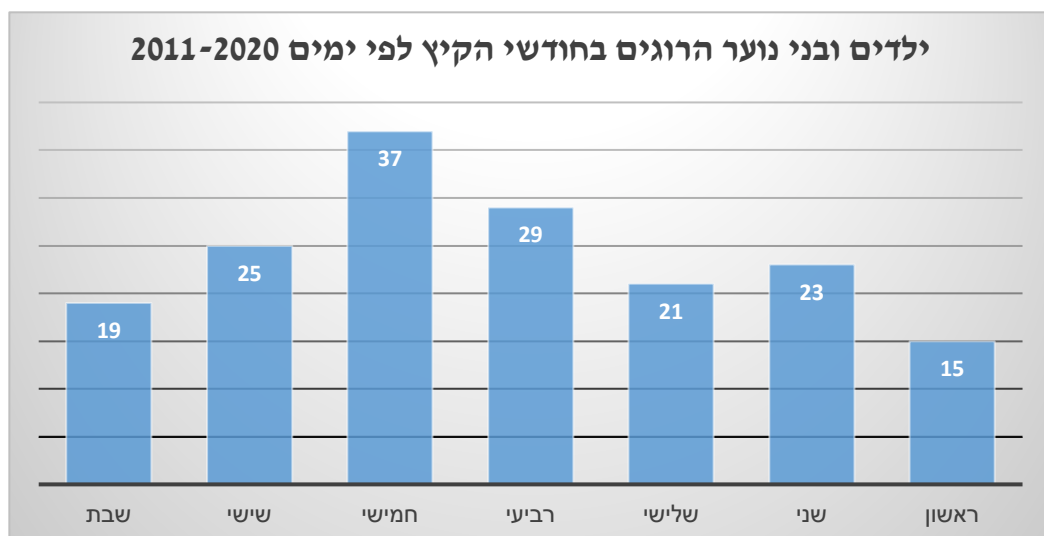
סופי השבוע-הימים המסוכנים בשבוע

2,230 ילדים ובני נוער נפגעו בתאונות דרכים בעשור האחרון בימי חמישי, הכי הרבה מבין כל הימים במהלך השבוע. סופי השבוע ויום ראשון מאופיינים בהיפגעות גבוהה יותר של ילדים ובני נוער בתאונות דרכים במהלך החופש הגדול וחדשי הקיץ. אווירת החופש, היעדר מסגרת מגוננת ונסיעות משפחתיות מרובות (במקרים רבים אל החופשה או בדרך חזרה בימי ראשון וחמישי) מהווים את נקודות התורפה המרכזיות.

• מקור: למ"ס

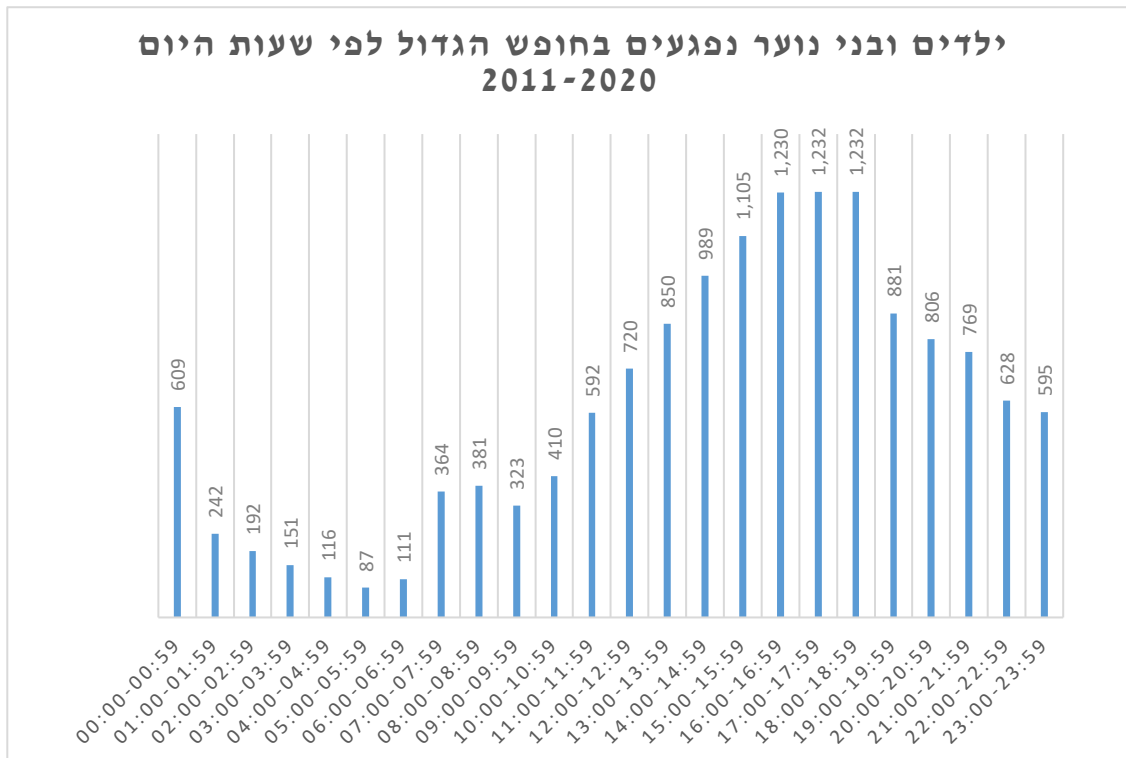
37 ילדים ובני נוער נהרגו בתאונות דרכים בעשור האחרון בימי חמישי, הכי הרבה מכל הימים במהלך השבוע. מדד ההרוגים הולך ועולה מתחילת השבוע עד יום חמישי ולאחר מכן מתמתן מעט במהלך סוף השבוע.

• מקור: למ"ס

שעות אחר הצהריים המסוכנות

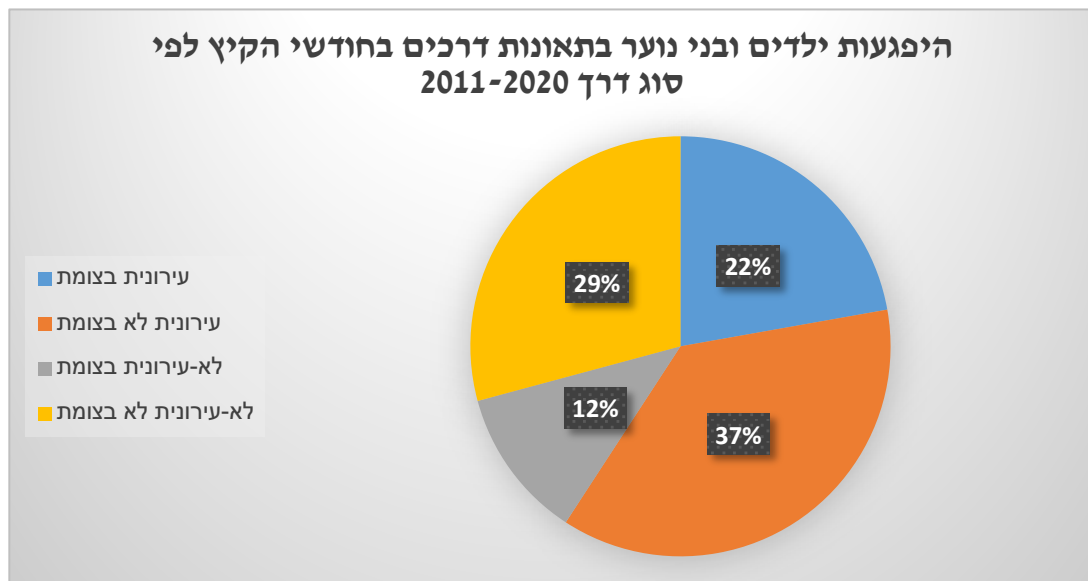
16:00-19:00 הן השעות המסוכנות ביותר לילדים ולבני הנוער בחודשי הקיץ והחופש הגדול בעשור האחרון. מעל 1,200 ילדים ובני נוער נפגעו בשעות הללו בתאונות דרכים. חוסר המעש, מזג האוויר החם ומשך האור הארוך מביאים ילדים ובני נוער להסתובב בחוץ, במגרשי המשחקים ובפארקים. הימצאותם ברחובות לאורך שעות רבות והניידות שלהם מגדילה את הסכנה להיפגע בתאונות דרכים, בעיקר כהולכי רגל.

• מקור: למ"ס

הרוב נפגעים בתחום העיר

59% מהילדים ובני הנוער שנפגעו בתאונות דרכים בחודשי הקיץ והחופש הגדול בעשור האחרון, נפגעו בתחום העירוני לעומת 41% שנפגעו בכבישים הבין עירוניים. התחום העירוני מהווה נקודת תורפה מרכזית לימי החופש הגדול וחודשי הקיץ. ילדים רבים מסתובבים ברחובות, במקומות הבילוי, בפארקים ובגני השעשועים וכך חשופים יותר ויותר לסכנת היפגעות בתאונת דרכים.

• מקור: למ"ס

מעל 1,000 ילדים אושפזו בשל תאונת אופניים וקורקינטים חשמליים בשמונה השנים האחרונות

חודשי הקיץ, החופש הגדול והחגים הם חודשים שבהם נרשמת עליה במספר הנפגעים בתאונות עם כלים דו גלגליים חשמליים. ניתן לייחס זאת למזג האוויר הנח, שעות האור הארוכות ובעיקר בחוסר המעש והיעדר מסגרות מגוננת כמו בתי הספר, חוגים או פעילות בתנועות הנוער. התקנות אוסרות רכיבה על גבי אופניים חשמליים וקורקינטים ממונעים מתחת לגיל 16.

על פי מכון גרטנר, 1,224 ילדים (0-15) אושפזו בבתי החולים בשמונה השנים האחרונות (2015-2020) לאחר שנפגעו בתאונת אופניים חשמליים/קורקינטים ממונעים (נתוני שנה מלאה).

בשנת 2020, חלה עלייה משמעותית במספר הילדים מתחת לגיל 16 שנפצעו ואושפזו כתוצאה מתאונה כשרכבו על אופניים/קורקינט חשמליים (כ-21% שהם 210 ילדים בשנת 2020 לעומת 14% שהם 137 ילדים בשנת 2019).

מתוך 210 הילדים מתחת לגיל 16 שנפצעו ואושפזו בשנת 2020 כתוצאה מתאונות דרכים, 64% רכבו על אופניים חשמליים ו-36% נפצעו כשרכבו על קורקינטים חשמליים.

ילדים רוכבי אופניים וקורקינטים חשמליים מאושפזים בבתי החולים במהלך השנה (2013-2020)

שנה	מאושפזים מתחת לגיל 16	אחוז מכלל המאושפזים
2013	33	48%
2014	102	47%
2015	185	43%
2016	207	34%
2017	159	26%
2018	191	22%
2019	137	14%
2020	210	21%
סך הכול	1,224	

• מקור: מכון גרטנר

פעילות עמותת אור ירוק

מנהיגי דרך צעירים: במסגרת תכנית הדגל של עמותת אור ירוק בבתי הספר היסודיים-"מנהיגי דרך צעירים", התלמידים עוברים תהליך פיתוח מקצועי של שגרירי בטיחות להעלאת רמת המודעות של התלמידים והענקת כלים לבטיחות בדרכים כמרכיב בכישורי החיים. כמו כן, תכנית זו מאפשרת יצירת מרחב חינוכי-קהילתי בבית הספר המאפשר פעילות עשירה ומשמעותית בנושא בטיחות בדרכים והמרחב התעבורתי המתרחב. התכנית שמה דגש על העצמת התלמידים המשתתפים בה ומתן כלים לכישורי חיים בתחומי תפקודי למידה, משחק ועבודה, ניהול עצמי, פיתוח עצמאות, קבלת אחריות אישית וקבוצתית, התמודדות עם קונפליקטים כל זאת בנושאי בטיחות בדרכים. תכנית זו נכתבה ופותחה בשיתוף פעולה עם אגף זה"ב (זהירות בדרכים), נגישות ואורח חיים בריא. התכנית פועלת בקרב עשרות בתי ספר ברחבי הארץ. תכני התכנית עוסקים בין השאר ביציאה לחופשה בטוחה ומתמקדת בהעלאת המודעות לחודשי הקיץ, בהם ישנה עלייה בהיפגעות הילדים בדרכים. פעילות "יציאה לחופשה בטוחה" כוללת לוח משחק ובו משימות שונות, כלים וכללים להתנהלות בטוחה בחופשת הקיץ.

"אור ירוק לילדים": הינה תכנית חינוכית חווייתית לכיתות א'-ו' בנושא בטיחות בדרכים. במסגרת התכנית עמותת אור ירוק מפעילה ניידת פעילות אשר עוברת בין בתי הספר היסודיים והרשויות השונות ברחבי הארץ. הפעילות כוללת מתחם תחנות אינטראקטיבי בתחומי הסיכון המרכזיים של ילדים בדרכים - הולכי רגל, רכיבה על אופניים ונסיעה ברכב המשפחתי. הפעילות מותאמת למאפייני גיל התלמידים וכל שכבת גיל לומדת באופן חווייתי תכנים ייעודיים העוסקים במניעת היפגעות ילדים בדרכים.

הדרכת בני נוער לרכיבה בטוחה באופניים וקורקינטים חשמליים: בני נוער רבים עושים שימוש בכלים חשמליים ונפגעים בתאונות דרכים. כלים אלו הופכים יותר ויותר פופולאריים בקרב בני הנוער ולכן, עמותת אור ירוק פיתחה משלבת גם היבטים של רכיבה בטוחה על כלים דו גלגליים חשמליים, שיח על היסחי דעת, התמודדות עם לחץ חברתי ופעילות חווייתית ייחודית לצעירים בנושאים אלו

המלצות

אכיפה : על משטרת ישראל לפעול להגברת האכיפה באזורי סיכון בהם יש ריבוי של ילדים ובני נוער ובעיקר באזורי בילוי. במקביל, יש להגביר את הנוכחות המשטרתית בכבישי הצפון והדרום שבהם ישנה נסועה מרובה יותר של כלי רכב בתקופת החופש הגדול.

תשתיות : על ראשי הערים והמועצות המקומיות למתן את מהירות נסיעת כלי הרכב באזורי ריכוז גבוהים של ילדים - בתי ספר, גנים ציבוריים, התכנסויות של קייטנות. ניתן לעשות זאת על ידי התקנת פסי האטה, הגבהת מעברי חציה ועוד.

הגברת החינוך : על משרד התחבורה והבטיחות בדרכים בשיתוף משרד החינוך להגביר את החינוך לבטיחות בדרכים בקרב הילדים ובני הנוער לקראת חופשת הקיץ.

הסברה : על משרד התחבורה והבטיחות בדרכים לבצע הסברה ממוקדת וייעודית בתקופה זו אשר תופנה לילדים ובני הנוער במדיות שבהן הם עושים שימוש. יש להגביר את המודעות בקרב ההורים לשימוש בחגורות הבטיחות ומושבי הגבהה בכל נסיעה.

במקביל, יש לשלב במסגרת פעילות הלימודים המתרחשת בחופשת הקיץ (כגון בית הספר של הקיץ, קייטנות וכו') תכנים ייעודיים העוסקים בהקניית הרגלי בטיחות ומתן כלים אפקטיביים המותאמים לגילאים אלו. מיפוי, ניטור וטיפול במפגעי בטיחות – כיום קיימים אמצעים טכנולוגיים ומידע נרחב המאפשרים לבצע מיפוי וניטור של המקומות בהם נרשמים שיעורי היפגעות גבוהים של ילדים ובני נוער בחודשי הקיץ. על משרד התחבורה והבטיחות בדרכים להוביל סקרים לאומיים ומקומיים בהם יאותרו וימופו אזורי סיכון אלו. בהמשך עליהם לבצע סקרי בטיחות ולתת מענה ייעודי ומתאים למפגעי הבטיחות.

אופניים חשמליים וקורקינטים ממונעים : על משרד התחבורה והבטיחות בדרכים לקיים הסברה ממוקדת בקרב ילדים ובני נוער לגבי גיל הרכיבה המותר, החוקים והתקנות. יש להגביר את ההסברה לחשיבות חבישת קסדה בכל רכיבה. על משטרת ישראל והרשויות המקומיות לפעול לאכיפה אפקטיבית של הרכיבה על אופניים חשמליים וקורקינטים ממונעים בקרב ילדים ובני נוער והחשיבות של ציות לחוקי התנועה.

סיכום

כאשר בוחנים את היפגעותם של ילדים ובני נוער בתאונות דרכים במהלך השנה, חודשי הקיץ והחופש הגדול מהווים נקודת תורפה מרכזית אשר מגיעה לשיאה בחודש אוגוסט.

היעדר מסגרת מגוננת, שעמום וחוסר מעש כמו גם נסיעות משפחתיות ארוכות וממושכות הם גורמים מרכזיים להיפגעות מוגברת בקרב ילדים ובני נוער בתאונות דרכים בחודשי הקיץ.

דו"ח זה סקר את היפגעותם של ילדים בני נוער בתאונות דרכים בחודשי הקיץ ובחופש הגדול. פרופיל ההיפגעות מצביע על שעות אחת הצהריים כשעות המסוכנות, על היפגעות גבוהה במיוחד בקרב הילדים ובני הנוער בחברה הערבית, כמו גם היפגעות גבוהה בתאונות אופניים וקורקינטים חשמליים. ימי חמישי בפרט וסופי שבוע בכלל הם נקודת זמן שבה הסכנה להיפגע בתאונת דרכים עולה. ילדים ובני נוער נפגעים ונהרגים בעיקר כאשר הם מוסעים ברכב הפרטי או הולכים ברגל.

אל מול הנתונים וזירות ההיפגעות הברורות, נדרשים תכנון והכנה מצד גורמי הבטיחות הארציים והמקומיים. יש לחזק את שיתוף הפעולה בין משרדי התחבורה והבטיחות בדרכים, המשרד לביטחון פנים, משרד החינוך והרשויות המקומיות. יש לחזק את הנוכחות המשטרתית והאכיפה בסביבת במקומות הביילוי של בני הנוער.

היערכות נכונה ומוקדמת של כלל גורמי הבטיחות תביא לצמצום היפגעותם של ילדים ובני נוער בתאונות דרכים בחודשי הקיץ והחופש הגדול ותמנע ממשפחות שכולות רבות צער וסבל רב.

בברכה,

עוז דרור

סמנכ"ל אסטרטגיה ותקשורת, עמותת אור ירוק